

Ekonomi

" Läran om hushållande med begränsade resurser i ett tillstånd av knapphet. "

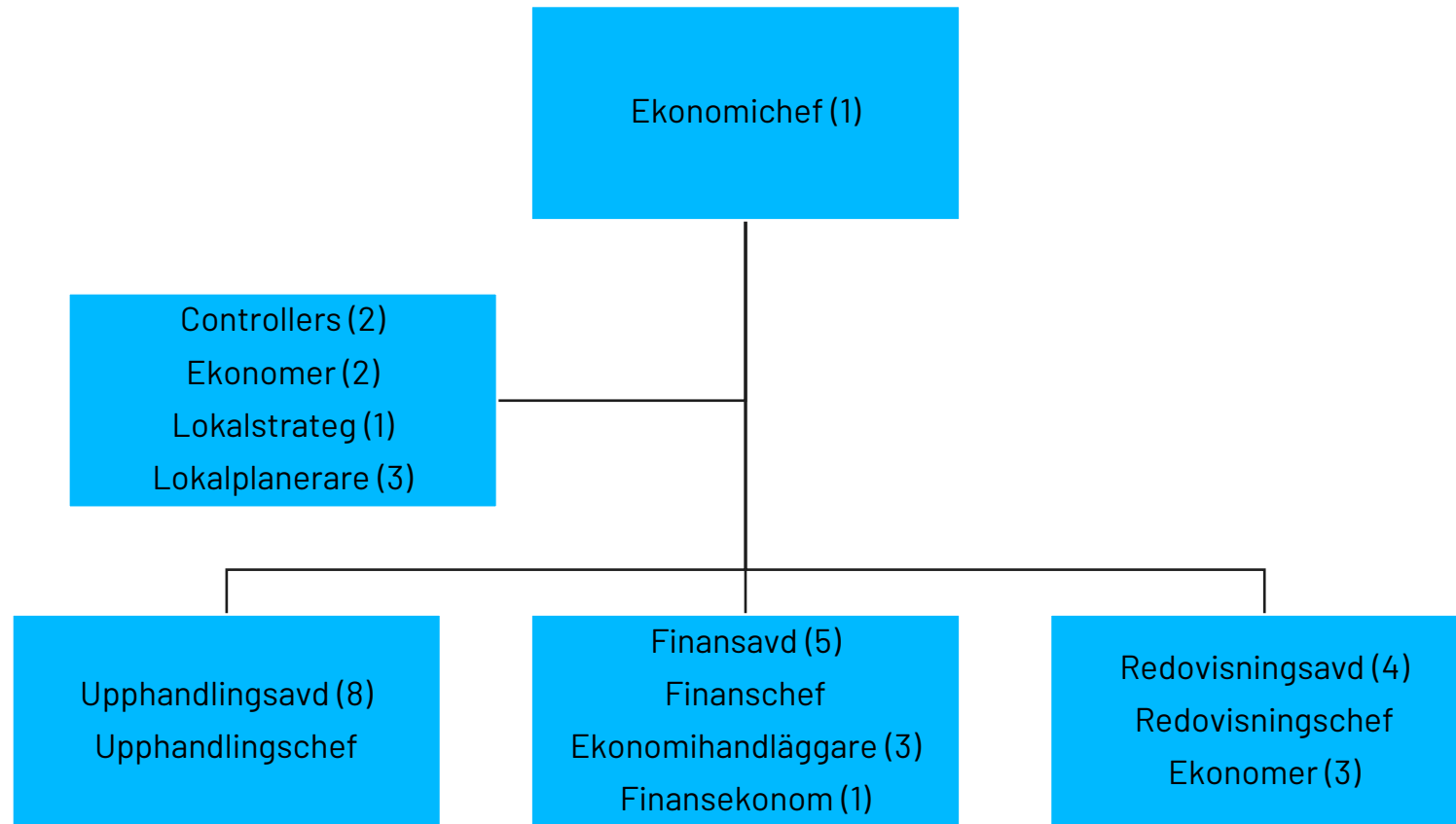
Utbildning ekonomi för
förtroendevalda 2023-02-20

Innehåll

- Ekonomikontorets organisation och roller inom ekonomi
- Kommunens ansvarsområde
- Finansiering kommunens verksamhet
 - Skatteintäkter och utjämningsystemet
- Ekonomistyrning av kommunerna
- Ekonomi ur kommunallagens perspektiv
- Lag om kommunal bokföring och redovisning
- Årshjulet
- Budgetramar, finansiella mål
- Utmaningar kommunsektorn

Organisation ekonomikontoret (26)

Roller

- › **Centrala ekonomikontoret**
 - › Rapporterar till ekonomiutskottet och KS
- › **Förvaltningarns ekonomifunktioner**
 - › Rapporterar till nämnderna
- › **Ekonomistyrgruppen**
 - › Samordningsgrupp ekonomi inom stadens organisation

Kommunernas ansvarsområde

Kommunerna har enligt lag ansvar för:

- Socialtjänsten där bland annat äldreomsorg och sociala biståndsfrågor ingår
- Det offentliga skolväsendet för barn och ungdom
- Plan- och byggfrågor
- Hälsa- och miljöskydd
- Renhållning och avfallshantering
- Räddningstjänst
- Vatten och avlopp
- Ordning och säkerhet
- Bibliotek

Kommunernas ansvarsområde

All annan verksamhet sker **på frivillig grund**, till exempel:

- fritidsverksamhet
- kultur
- bostäder
- energi
- näringsliv

Kommunalskatten

- För 2023 beräknas Trollhättan få 4 199 mkr i skatteintäkter (3 178 mkr) och utjämningsbidrag (1 021 mkr). Det motsvarar ca 83 % av kommunens intäkter.
- Varje kommun får själv fastställa sin utdebitering.
 - Trollhättan: 22:36 kr/skattekrona (2023)
 - Snitt Västra Götaland: (2023) 21:30 kr/skr
- Relativ skattekraft, Trollhättan: 92 % (2021)
- När budgeten fastställs (hösten före budgetåret) är två års intäkter uppskattade, osäkra och bygger på prognoser.
- Skatteintäkterna är preliminära och slutregleras först två år efter budgetåret.

Kommunalekonomisk utjämning

- › Kommunerna och regionerna ska kunna ge sina invånare likvärdig service, oberoende av inkomster eller strukturella skillnader.
 - › Beroende av kommuninvånarnas ålderssammansättning, omsorgsbehov eller kommunernas geografiska skillnader varierar kostnaderna att bedriva verksamhet.
- › Utjämning görs genom två delsystem, ett för kommuner och ett för regioner.
- › Systemen är uppbyggda på liknande sätt och består av fem olika delar, inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag/-avgift.

Kommunalekonomisk utjämning

De största delarna:

- **Inkomstutjämning:** baseras på kommunernas skattekraft. Den garanterar att varje kommun får minst 115 procent av Sveriges genomsnittliga skattekraft i kronor per invånare.
 - Utgör ca 70 % av omfördelningen inom utjämningsystemet.
- **Kostnadsutjämning:** utjämnar kostnadsskillnader som beror på åldersstruktur, socioekonomiska förhållanden och geografi. Resurser omfördelas till kommuner med hög andel äldre, barn, barn med utländsk bakgrund, personer med ekonomiskt bistånd, hög utflyttning, med mera.

Desutom ett särskilt system för **LSS-utjämning**: utjämnar kostnader för kostnadsskillnader inom LSS-verksamheten.

Delmodeller inom kostnadsutjämnningen

- Förskola & fritids
- Grundskola & förskoleklass
- Gymnasieskola
- Komvux
- Äldreomsorg
- Individ- och familjeomsorg
- Infrastruktur
- Verksamhetsövergripande kostnader
- Kollektivtrafik [gemensam med regionerna]

Kommunalekonomisk utjämning

- › En parlamentariskt sammansatt kommitté ges i uppdrag att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen.
- › Syftet med uppdraget är att säkerställa att den kommunalekonomiska utjämningen ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar.
- › Uppdraget ska redovisas senast den 3 maj 2024.

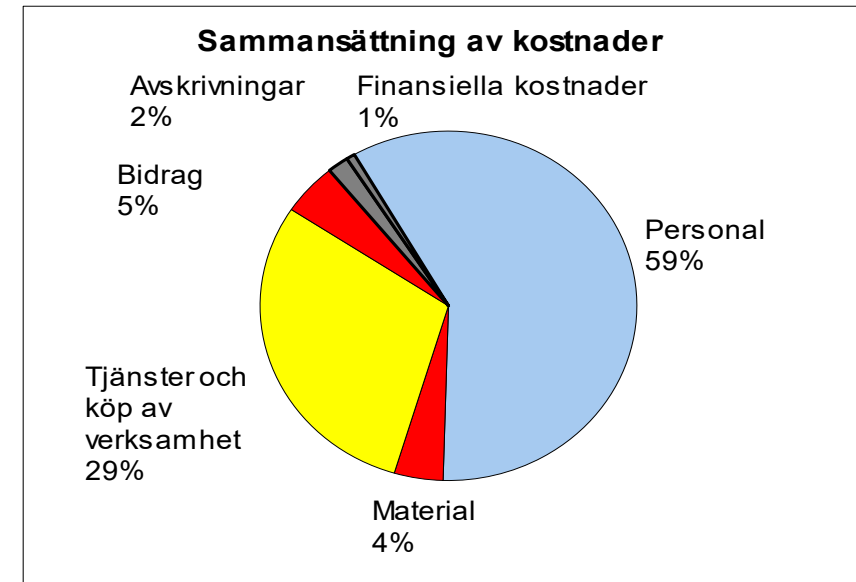
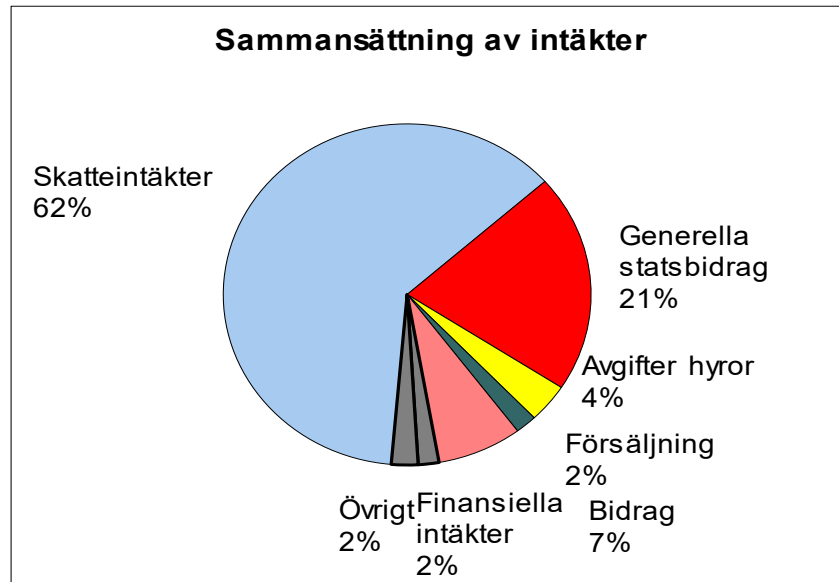

Proposition regler för kommunernas ekonomistyrning

- › I september 2021 lämnade utredaren Clas Olsson över sina förslag på förändringar av balanskravet och kommunallagens ekonomikapitel till dåvarande civilminister.
- › Som helhet krymper förslagen kommunsektorns frihet inom ekonomistyrning och ställer högre krav från statens sida på kommuner och regioners ekonomiska prestationer och redovisning.
- › Planen är att regeringen går till riksdagen under våren 2023 med förslag om skarpare regler för kommunernas ekonomistyrning.
- › En ny utformning av det kommunala balanskravet kan vara på plats till hösten 2023 eller nästa år.

Intäkter och kostnader 2021

Planeringsprocessen

Ansvar och roller

Politik:

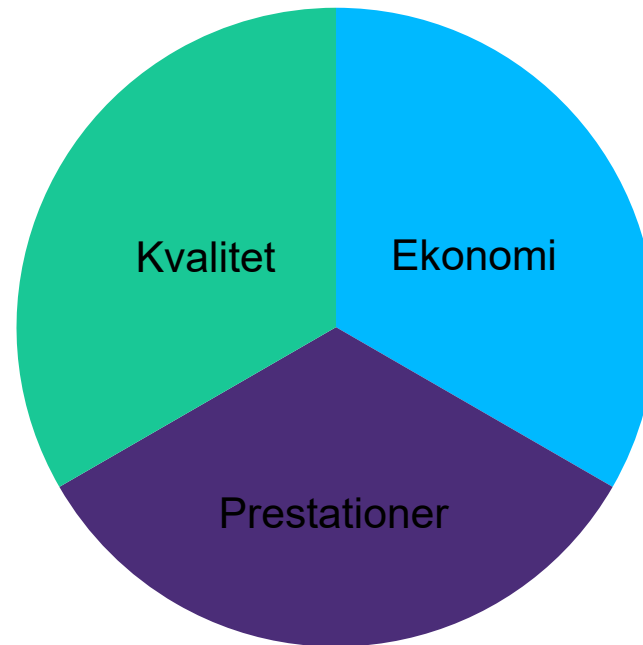
- Äger Vad-frågorna
- Prioriterar bland viktiga frågor
- Fastställer mål via MRP/Budget
- Tilldelar resurser via MRP/Budget

Förvaltning:

- Äger Hur-frågorna
- Utreder, planerar
- Utför tilldelade uppdrag
- Återrapporterar i bl a delårsrapporter och årsbokslut.
- Använder tilldelade resurser

Helhetssyn

Effektivitet= nytta

Regelverk för kommunens ekonomihantering

• **Kommunallagen, Ekonomisk förvaltning kapitel 11**

- Mål för den ekonomiska förvaltningen;
- Medelsförvaltningen;
- Budgetens innehåll;
- Budgetprocessen;
- Reglering av balanskravsresultat; Resultatutjämningsreserv;
- Utgiftsbeslut under budgetåret;
- Delårsrapport; Räkenskaper; Årsredovisning; Förbud mot pantsättning;
- Underrättelse om skattesats;
- Bestämmelse om kommunal redovisning

• **Lag om kommunal bokföring och redovisning (gällande fr o m 1/1 2019)**

Ytterligare regler kring bokföring; Delårsrapporter och Årsredovisning; God redovisningssed skall tillämpas.

Reglementen och policydokument, Ex.

- Bestämmelser om styrning av verksamhet och ekonomi;
- Riktlinje investeringar;
- Riktlinje god ekonomisk hushållning;
- Bestämmelse om internkontroll;
- Attestbestämmelse;
- Finansstrategi- och Finansbestämmelse.

Lag om kommunal bokföring och redovisning

Utfärdad: 2018-05-24

- › **Innehåll:**
- › [1 kap. Inledande bestämmelser](#)
- › [2 kap. Ord och uttryck i lagen](#)
- › [3 kap. Bokföring och arkivering](#)
- › [4 kap. Allmänna bestämmelser om årsredovisning](#)
- › [5 kap. Resultaträkning](#)
- › [6 kap. Balansräkning](#)
- › [7 kap. Värdering](#)
- › [8 kap. Kassaflödesanalys](#)
- › [9 kap. Noter](#)
- › [10 kap. Drift- och investeringsredovisning](#)
- › [11 kap. Förvaltningsberättelse](#)
- › [12 kap. Sammanställda räkenskaper](#)
- › [13 kap. Delårsrapport](#)
- › [Övergångsbestämmelser](#)

Kommunallagen

Mål för den ekonomiska förvaltningen

- › Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen. Om kommunen eller regionen har en sådan resultatutjämningsreserv som avses i 14 §, ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av den.
- › I budgeten skall anges de riktlinjer som är väsentliga för god ekonomisk hushållning, dels *finansiella mål* dels *verksamhetsmässiga mål*.
- › God ekonomisk hushållning innebär att prestera så mycket och så högkvalitativ verksamhet som möjligt inom de ekonomiska gränserna.
- › God ekonomisk hushållning skall ses i ett långsiktigt perspektiv.
”en generation skall inte förbruka vad en tidigare generation skapat och kostnader får inte övervältras på kommande generationer utan varje generation skall täcka sina kostnader”

Kommunallagen

Medelsförvaltningen

- › Kommuner och regioner ska förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses.
- › Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för medelsförvaltningen.
- › Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser. I riktlinjerna ska det anges hur medlen ska förvaltas. Tillåten risk vid placering av medlen ska då fastställas. Det ska också anges hur uppföljning och kontroll av förvaltningen ska ske.

Kommunallagen

Budgetens innehåll och budgetprocessen

- ▶ *Budgeten skall innehålla en plan för verksamhet och ekonomin under budgetåret.* I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.
- ▶ *Budgeten skall också innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år.* Budgetåret ska då alltid vara periodens första år. Planen ska innehålla sådana finansiella mål
- ▶ *I budgeten ska skattesatsen och anslagen anges.* Av budgeten ska det vidare framgå hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut. *De finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges.*

Kommunallagen

Budgetens innehåll och budgetprocessen

- *Budgeten fastställs av Kommunfullmäktige före november månads utgång.*
- *Budgeten skall upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna (undantag synnerliga skäl).*
- Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, ska fullmäktige ändå fastställa skattesatsen.
- Budgeten ska därefter fastställas före december månads utgång. Fullmäktige får då fastställa en annan skatte- eller avgiftssats än den som har bestämts tidigare.

Kommunallagen

Reglering av balanskravsresultatet

- Om balanskravsresultatet enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning för ett visst räkenskapsår är negativt, ska det regleras under de närmast följande tre åren.
- Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske.
- Beslut om reglering ska fattas senast i budgeten det tredje året efter det år då det negativa balanskravsresultatet uppkom.
- Fullmäktige får besluta att en reglering av ett negativt balanskravsresultat inte ska göras om det finns synnerliga skäl.

Kommunallagen

Resultatutjämningsreserver

- Kommuner och regioner får till en **resultatutjämningsreserv reservera medel** som får användas för att **utjämna intäkter över en konjunkturcykel**.
- Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, som överstiger

Kommunallagen

Resultatutjämningsreserver

- 1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller
- 2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller regionen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

Kommunallagen

Delårsrapport

- Fullmäktige ska behandla minst en delårsrapport som upprättats enligt 13 kap. 1 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.
- Styrelsen ska inom två månader efter utgången av den period av räkenskapsåret som delårsrapporten omfattar överlämna delårsrapporten till fullmäktige och revisorer.

Kommunallagen

Utgiftsbeslut under budgetåret

- Om fullmäktige beslutar om en utgift under löpande budgetår, ska beslutet också innefatta en anvisning om hur utgiften ska finansieras.

Kommunallagen

Årsredovisning

- När styrelsen har fått övriga nämnders redovisningar, ska den upprätta en årsredovisning.
- Årsredovisningen ska lämnas över till fullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.
- Årsredovisningen ska godkännas av fullmäktige. Det ska ske innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet enligt 5 kap. 24 §.

Kommunallagen

Förbud mot pantsättning

- › Kommuner och regioner får inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för en fordran.
- › Vid förvärv av egendom får de dock överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot säkerhet av panträtt i egendomen.

Kommunallagen

Hur stort skall resultatet vara?

- Miniminivå > 0 ("Balanskravet")
- Resultatet bör också täcka:
 - Nya investeringar
 - Pensionsåtaganden
 - Ekonomisk buffert för t ex skatteintäkter, lönerörelser, prisökningar oförutsedda utgifter mm
 - Långsiktiga satsningar
- **En grov tumregel är ett resultat om ca 2 % av skatteintäkter och utjämningsbidrag (Thn ca 84 mkr).**
- **Kommunal utjämningsreserv (RUR)**
 - Syfte: Gör det möjligt att utjämna intäkter över tid genom att reservera medel i utjämningsreserver.
 - En del av överskottet kan reserveras i goda tider för att sedan användas för att täcka underskott som uppstår p g a lågkonjunktur.
 - Riktlinje för god ekonomisk hushållning (beslutade av kommunfullmäktige) anger regler för RUR i Trollhättan.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

Struktur:

- Övergripande ramverk för stadens styrning och styrmodell, styrkedjan
 - Lagstiftning, majoritetens programförklaring, vision och värdegrund, KF:s MRP, styrdokument, ledarskap och organisationskultur
- Styrmodellens delar
 - Mål och resultatstyrning
 - Ekonomistyrning
 - God ek hushållning, driftbudget, investeringsbudget, resultatöverföring, ansvarsfördelning, övrigt.
- Arbete under mandatperioden
 - KF:s MRP/Budget tas fram efter varje val och ska gälla i fyra år. MRP ses över varje år avseende budgeten för nästkommande år.
- Arbete med budget och verksamhetsplan
 - Årshjulet
- Arbete med uppföljning
 - KS begär in uppföljning två gånger per år (per 30 april och 31 augusti), utöver årsredovisningen, från nämnderna om ekonomi och måluppfyllelse.
 - Därutöver sammanställer ekonomikontoret en junirapport utifrån utfall per 30 juni. Junirapporten beslutas av kommunstyrelsen.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

Ekonomi

- **God ekonomisk hushållning**
 - För att bestämma vad som ska anses vara god ekonomisk hushållning ska finansiella och mål för verksamheten tas fram.
 - Fullmäktiges finansiella mål och prioriterade mål definierar vad som är god ekonomisk hushållning för Trollhättans stad. Detta beslutas i mål- och resursplanen inför varje ny period efter val. I dokumentet *Riktlinjer God ekonomisk hushållning* beskrivs vad god ekonomisk hushållning betyder och definieras för Trollhättans stad, stadens helägda bolag samt kommunkoncernen.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

› Driftbudget

- › KF tilldelar budgetramar på nämndsnivå.
- › Nämndernas och styrelsens verksamhet ska planeras och bedrivas inom de beslutade ramarna. Vid konflikt mellan verksamhetens mål och de ekonomiska resurserna är ekonomin överordnad verksamheten.
- › Kommunstyrelsen kan utifrån den ekonomiska utvecklingen under året, besluta om tillfälliga, större, generella restriktioner för samtliga nämnder i syfte att hålla den antagna budgeten.
- › Nämnder och styrelse beslutar själva, utifrån tilldelad ram i budgeten, fördelningen av resurser inom nämndens verksamhet. Resurserna kan fördelas på olika sätt, exempelvis årsanslag, efter volym eller särskilda anslag.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

› **Investeringsbudget**

- › KF tilldelar investeringsanslag till nämnder på projektnivå.

› **Resultatöverföring**

- › KF beslutar om resultatöverföring till resultatfonder på nämndssnivå.
- › KF beslutar om ombudgetering av investeringsanslag mellan år.
- › Behållning i resultatfonder får inte överstiga 3 % av nämnds nettokostnader (Produktion 5 %)
- › Vid negativ resultatfond ska nämnden återställa fonden under kommande år. Maximal tid för återbetalning är tre år.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

- Nämndens resultatfond får minska med högst 0,6 % av nämndens nettokostnader per år.
- Resultatfonden är en reserv och buffert för oförutsedda och tillfälliga kostnader.
- Den får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år. Den får heller inte användas till investeringar.
- Planerad minskning av nämndens resultatfond ska rapporteras i samband med uppföljningsrapporterna och beslutas av kommunstyrelsen.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

› Ansvarsfördelning

- › KF, KS, Nämnd, Stadsdirektören, förvaltningarna, budgetansvariga chefer
- › Kommunstyrelsen har det samlade ansvaret för att Trollhättans Stad har en god ekonomisk hushållning.
- › Nämnder och styrelse ansvarar för att driva verksamheten inom tilldelad ram och följa upp budget och verksamhet enligt fastställd tidplan.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

- Nämnd ansvarar för att ekonomi och mål följs upp och rapporteras enligt fastställd tidplan.
- Nämnd som befarar långsiktigt underskott får inte utöka befintlig verksamhet avseende (volym, kvalitet) eller starta nya verksamheter utan särskilt medgivande av kommunstyrelsen. Detta gäller även då särskilda resurser tillförts för förändringen.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

- › Övrig
 - › Lokalförändringar, internhyresprissättning, leasing, kapitalkostnader, interndebitering.

Ekonomi

- › Anslagsbindning per nämnd, men KF kan ange särskilda ändamål
- › Budgetansvarigas ansvar
 - › Nämnd ansvarar för att ekonomi och mål följs upp och rapporteras enligt fastställd tidplan.
 - › Förvaltningarna tilldelas sin ram från nämnden och ansvarar för att verksamheten utförs effektivt inom satta mål och resursram. Förvaltningarna rapporterar till nämnderna för vidare rapportering till kommunstyrelse och kommunfullmäktige.

Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

- Förvaltningar har skyldighet att snarast informera nämnd och kommunstyrelse om uppkomna större avvikelser och vidta åtgärder.
- Stadsdirektören ansvarar för att det inom förvaltningsorganisationen finns en ändamålsenlig styrning av ekonomi och mål, god uppföljning och rapportering.
 - Förvaltningschef har motsvarande ansvar inom sin förvaltning.
- Budgetansvariga chefer och tjänstepersoner har ansvar att verksamheten bedrivs inom beslutad budget.
 - Chefer och budgetansvariga tjänstepersoner ansvarar för att en fortlöpande uppföljning av budget genomförs.

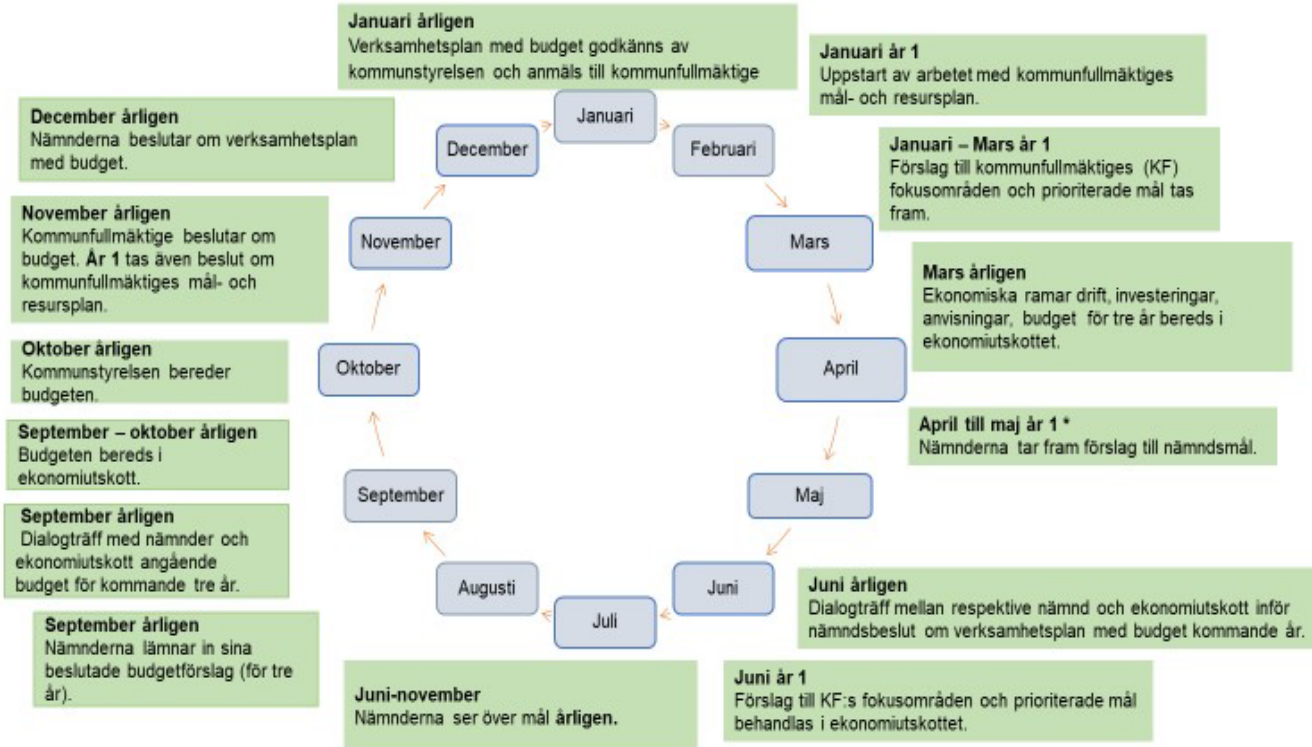
Bestämmelser avseende styrning av verksamhet och ekonomi

- ▶ **Resultatöverföring**
 - ▶ Resultatfonder på nämndsnivå enligt särskilda regler
 - ▶ Nämnd bestämmer vidare fördelning
- ▶ KS besluta om budgetjusteringar mellan nämnder av teknisk karaktär
- ▶ Nämnd omdisponering investeringar upp till 5 mkr och högst 10 % av nämndens investeringsbudget.
- ▶ KS kan godkänna omdisponeringar av investeringar upp till 10 mkr.
- ▶ Investeringsanslag överstigande 10 mkr ska slutredovisas till KF.
- ▶ Inte möjlighet att omdisponera mellan drift och investering

Årshjulet

Arbete med mål- och resursplan och verksamhetsplan (planering)

Budgetramar

- › Innevarande budget utgångspunkt för nästkommande års budget.
- › Eventuell ramförändringar t ex målgruppskompensation, politiska prioriteringar/satsningar eller minskningar/besparingar.
- › Den centrala resursfördelningsmodellen innehåller modell och regler för målgruppsförändringar inom utbildningsförvaltningen, omsorgsförvaltningen och serviceförvaltningen.

Budgetramar

- Kompensation för löner (utifrån årlig löneförhandling) till förvaltningarna.
- Ökade hyreskostnader för verksamhetslokaler kompenseras i budgetramarna.
- Intäkter och kostnader uppräknig enligt index.
- Vissa kapitalkostnader på investeringar kompenseras i budgetramarna.

Finansiella mål Trollhättans Stad

- ▶ Årets resultat ska i genomsnitt uppgå till 1 % av skatteintäkter och utjämningsbidrag*.
 - ▶ ** Med undantag av jämförelse störande poster.*
- ▶ Soliditeten med fullfondering av pensioner ska hållas oförändrad eller öka.
- ▶ Nettoinvesteringarna ska finansieras med egna medel*.
 - ▶ **Med undantag av exploateringsprojekt och stora infrastrukturprojekt*

Utmaningar för Trollhättan och hela kommunsektorn

- Finansiering av det kommunala uppdraget.
 - På kort sikt hantering av mycket höga pensionskostnader.
- Demografiska förändringar, fler barn och ungdomar i skolåldern och fler äldre
- Investeringsbehov, skolor, fritidsanläggningar, behov av renovering eller ombyggnad
- Fortsatt avbetalning på gammal pensionsskuld
- Ökade krav från medborgare
- Rekrytering generationsväxling
- Teknikutveckling, digitalisering
- Bostäder o infrastruktur

